

Počátek promlčecí doby u náhrady škody

Neplatí automaticky, že teprve dnem právní moci trestního rozsudku se poškozený (případně pojišťovna po přechodu práva podle § 813 odst. 1 obč. zák.) dozvídá o tom, že mu vznikla škoda a kdo za ni odpovídá. Datum právní moci rozhodnutí je závislé na procesních okolnostech, které nastaly v průběhu řízení, a s vědomostmi poškozeného o škodě a škůdci přímo nesouvisí. Znalost poškozeného o osobě škůdce se váže k okamžiku, kdy obdržel informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek, která konkrétní osoba za škodu odpovídá.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 871/2002, ze dne 30.9.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Č. p. a. s., proti žalovaným 1) M. G., zastoupenému opatrovníkem, justičním čekatelem Městského soudu v Praze, 2) J. S., zastoupenému opatrovníkem, justičním čekatelem Ministerstva spravedlnosti ČR, a 3) L. J., o zaplacení částky 41.649,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 5 C 233/2000, o dovolání žalovaného 2) proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. listopadu 2001, č. j. 62 Co 419/2001-83, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 11. 2001, č. j. 62 Co 419/2001-83, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 5. 9. 2001, č. j. 5 C 233/2000-73, ve výrocích o platební povinnosti žalovaného 2) a o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobkyní a žalovaným 2), se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 9 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 5. 9. 2001, č. j. 5 C 233/2000-73, uložil žalovaným 2) a 3) povinnost zaplatit žalobkyni společně a nerozdílně částku 41.649,- Kč s příslušenstvím, proti žalovanému 1) žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že všichni žalovaní byli rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 1997, sp. zn. 40 T 9/96, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 4. 1999, sp. zn. 2 To 106/98, odsouzeni k nepodmíněným trestům odnětí svobody mimo jiné i pro trestný čin krádeže podle § 247 tr. zák., jehož se dopustili dne 8. 2. 1995 společným vloupáním do bytu poškozené K. M. a odcizením v rozsudku specifikovaných věcí; rozsudek nabyl právní moci vůči žalovanému 1) dne 26. 9. 1997 a vůči žalovaným 2) a 3) dne 8. 4. 1999. Soud dovodil, že za situace, kdy žalobkyně vyplatila poškozené K. M. pojistné plnění ve výši 41.649,- Kč a přešlo na ni tzv. zákonnou cesí ve smyslu ustanovení § 813 odst. 1 obč. zák. právo pojištěné na náhradu škody proti žalovaným, kteří za způsobenou škodu odpovídají, zůstává žalovaným jako dlužníkům zachováno právo vznášet proti pohledávce námitky. K námitce promlčení, kterou v průběhu řízení vznesli žalovaní 1) a 2), dospěl soud k závěru, že žalobkyni marně uplynula subjektivní dvouletá promlčecí doba (§ 106 odst. 1 obč. zák.) ve vztahu k žalovanému 1), neboť podala žalobu dne 30. 11. 1999, ačkoliv se nejpozději dne 26. 9. 1997 (právní moc odsuzujícího trestního rozsudku) dozvěděla o vzniku škody a o tom, že za ni odpovídá mj. i žalovaný 1). Oproti tomu vůči žalovanému 2) byla žaloba podána včas, v průběhu dvouleté promlčecí lhůty běžící od právní moci rozsudku v trestní věci dne 8. 4. 1999, a tento žalovaný za škodu odpovídá stejně jako žalovaný 3).

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 21. 11. 2001, č. j. 62 Co 419/2001-83, rozsudek soudu

prvního stupně ve výroku o věci samé a ve výroku o nákladech řízení ve vztahu k žalovaným 2) a 3) potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními i s právním posouzením věci soudem prvního stupně. Námitce žalovaného 2) ohledně počátku běhu promlčecí doby, že pachatelé byli poškozené žalobkyni známi již v době hlášení pojistné události dne 7. 11. 1995, odvolací soud nepřisvědčil s tím, že v této době byli žalovaní pouze podezřelí ze spáchání trestné činnosti, v jejímž důsledku došlo ke vzniku škody, a že teprve na základě rozsudku vydaného v trestním řízení bylo postaveno najisto, že za škodu odpovídají; počátek běhu promlčecí doby je proto nutné vázat k datu právní moci tohoto rozsudku. Za stavu, kdy rozsudek vůči žalovaným 2) a 3) nabyl právní moci dne 8. 4. 1999 a žaloba byla podána dne 30. 11. 1999, byl tedy nárok žalobkyně uplatněn v subjektivní dvouleté promlčecí době.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný 2) dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a které odůvodňuje podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Namítá, že datum právní moci jednotlivých výroků trestního rozsudku obvykle nemá vliv na subjektivní vědomí poškozeného a ani v daném případě nebylo prokázáno, že by se žalobkyně (poškozená) o právní moci dozvěděla právě dne, kdy tyto výroky nabyly právní moci. Právní moc výroku o vině a trestu obžalovaného, resp. obviněného, nastává zcela nezávisle na vědomí poškozeného, který proti nim nemá právo podat odvolání a o jejich právní moci se dozví se zpožděním nebo vůbec. Soudy podle dovolatele dále vůbec nezkoumaly, zda právní moc výroku o vině a trestu vůči žalovanému 2) nastala později v důsledku jeho odvolání do výroku o vině, či pouze do výroku o trestu. V případě, že by odvolání do trestního rozsudku směřovalo pouze do výroku o trestu, nelze podle dovolatele dát za pravdu názoru, že teprve právní mocí trestního rozsudku je postaveno najisto, kdo za škodu odpovídá. Pokud by počátek běhu subjektivní promlčecí doby byl spojen se dnem právní moci určitého výroku trestního rozsudku, zakládala by tato skutečnost zcela neodůvodněné rozdíly mezi poškozenými v závislosti na tom, zda bylo podáno trestní oznámení, na průběhu trestního řízení a na dalších skutečnostech, které na subjektivní vědomí poškozeného nemají vliv. Vznikla by zároveň otázka, kdy počíná běžet subjektivní promlčecí doba v případě, že trestní řízení nebylo zahájeno nebo skončilo jinak než výrokem o vině pachatele. Pokud by pouze v těchto případech začala subjektivní promlčecí doba běžet v souladu se zákonem ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá, probíhající trestní řízení by působilo další újmu pachateli (prodlužováním subjektivní promlčecí doby nároku na náhradu škody), stejně tak by ale mohlo způsobit újmu poškozenému, který se buď o tom, kdo škodu způsobil, bez pravomocného výroku o vině a trestu nedozví a nemůže tedy žalovat, nebo mu čekáním na právní moc výroku o vině a trestu pachatele uplyne subjektivní promlčecí doba, či dokonce bude výrok o vině a trestu v právní moci až po uplynutí objektivní promlčecí doby. V trestním rozsudku, který neobsahuje výrok o náhradě škody poškozenému, pak nebylo rozhodováno o odpovědnosti za škodu podle občanskoprávních předpisů, když škoda v trestněprávním smyslu je obvykle podstatně jiná než škoda v občanskoprávním smyslu. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil spolu s rozsudkem soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a že je důvodné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Podle § 237 odst. 1 o.s.ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [písm. a)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu,

který dřívější rozhodnutí zrušil [písm. b)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [písm. c)]. Podle odstavce 3 tohoto ustanovení rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Žalovaný 2) dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu ve věci samé, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen, aniž předcházelo zrušující usnesení odvolacího soudu; přípustnost dovolání lze proto posuzovat pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

Nesprávné právní posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., které dovolatel uplatnil jako dovolací důvod, může spočívat v tom, že soud na správně zjištěný skutkový stav aplikoval nesprávný právní předpis nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil.

Podle § 106 odst. 1 obč. zák. se právo na náhradu škody promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Podle odst. 2 tohoto ustanovení se nejpozději právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví.

U práva na náhradu škody je tedy stanovena dvojitá kombinovaná promlčecí doba, a to subjektivní, která je dvouletá, a objektivní tříletá, případně desetiletá (jde-li o škodu způsobenou úmyslně). Jejich počátek je stanoven odlišně a jejich vzájemný vztah je takový, že jsou na sobě nezávislé co do svého běhu, jeho počátku i konce, a skončí-li běh některé z nich, právo se promlčí bez ohledu na druhou promlčecí dobu.

Ustanovení § 106 odst. 1 obč. zák. váže promlčení práva uplynutím subjektivní promlčecí doby na podmínku vědomosti poškozeného o vzniklé škodě a škůdci, tj. osobě, která za vzniklou škodu odpovídá. Promlčecí doba začíná běžet ode dne, kdy se poškozený o vzniklé škodě i škůdci skutečně dozvěděl, je tedy třeba vycházet z prokázané vědomosti poškozeného o vzniklé škodě a o tom, kdo za ni odpovídá; nestačí pouhý předpoklad či možnost dozvědět se o škodě a osobě, která za vzniklou škodu odpovídá, přičemž počátek běhu subjektivní lhůty může být odlišný ve vztahu k vědomosti poškozeného o škodě a k jeho vědomosti o škůdci. Za splnění těchto předpokladů může poškozený svůj nárok na náhradu škody uplatnit u soudu (srov. rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 1974, sp. zn. 2 Cz 19/74, publikované pod č. 38 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1975).

Odvolací soud se správně zabýval námitkou promlčení vznesenou žalovaným 2) vůči žalobkyni, neboť okolnost, že na žalující pojišťovnu přešlo právo pojištění K. M. vůči žalovanému 2) na náhradu škody z pojistné události až do výše pojistného plnění (§ 813 odst. 1 obč. zák.), nemá vliv na právo žalovaného 2) namítat vůči pojišťovně promlčení a na počátek běhu promlčecí doby (rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 11. 1974, sp. zn. 3 Cz 66/74, publikovaný pod č. 24 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1976). Současně platí, že okamžikem, kdy na pojišťovnu přešlo právo poškozeného na náhradu škody ve smyslu ustanovení § 813 odst. 1 obč. zák., nezačíná jí běžet nová promlčecí doba, jestliže již předtím počala běžet samotnému poškozenému.

I když je správný závěr odvolacího soudu, že teprve právní mocí trestního rozsudku je rozhodnuto o vině obžalovaného s tím důsledkem, že podle ustanovení § 135 odst. 1 o.s.ř. je jeho výrokem soud v občanskoprávním řízení vázán, neplatí automaticky, že teprve tímto datem se poškozený (případně pojišťovna po přechodu práva podle § 813 odst. 1 obč. zák.) dozví o tom, že mu vznikla škoda a kdo za ni odpovídá. Datum právní moci rozhodnutí je závislé na procesních okolnostech, které nastaly v

průběhu řízení, a s vědomostmi poškozeného o škodě a škůdci přímo nesouvisí. Znalost poškozeného o osobě škůdce se váže k okamžiku, kdy obdržel informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek, která konkrétní osoba za škodu odpovídá. Tomu odpovídá i institut tzv. stavení běhu promlčecí doby (§ 112 obč. zák.), kdy od okamžiku uplatnění nároku na náhradu škody u soudu nebo u jiného příslušného orgánu promlčecí doba neběží, a to ve vztahu k osobě, vůči níž se toto řízení vede; to platí i v případě uplatnění nároku na náhradu škody v trestním řízení, kdy soud v pozdějším občanskoprávním řízení o náhradu škody, jemuž předcházelo adhezní řízení, k případné námitce promlčení zkoumá, zda byl nárok na náhradu škody v trestním řízení řádně uplatněn (tedy ještě před právní mocí trestního rozsudku) a zda poškozený v adhezním řízení řádně pokračoval (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 10. 1973, sp. zn. 2 Cz 14/73, publikovaný pod č. 31 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1974)

Odvolací soud v posuzovaném případě svůj závěr o tom, že nárok žalobkyně vůči dovolateli není promlčen, založil (stejně jako soud prvního stupně) na ztotožnění počátku běhu subjektivní promlčecí doby s datem právní moci rozsudku soudu v trestní věci, jímž byl dovolatel odsouzen za trestný čin, kterým žalobkyni způsobil škodu. Nevycházel tedy z prokázané vědomosti poškozené K. M. (případně žalobkyně, která vstoupila podle § 813 odst. 1 obč. zák. do práv poškozené na náhradu škody) o osobě, která za vzniklou škodu odpovídá, a jeho rozhodnutí tak spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.].

Je tedy zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu řeší otázku počátku běhu subjektivní lhůty v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o.s.ř.), má po právní stránce zásadní význam a dovolání proti němu je ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. přípustné; ze stejných důvodů je pak i důvodné. Vzhledem k nesprávnému právnímu názoru odvolací soud rozhodl, aniž měl náležitě zjištěny všechny potřebné skutečnosti, které by umožnily vyvodit správný závěr o tom, kdy došlo k přechodu práva na náhradu škody na žalobkyni a kdy se buď poškozená nebo žalobkyně o škodě a o osobě, která za ni odpovídá, skutečně dozvěděla, případně zda byl nárok na náhradu škody uplatněn v průběhu trestního řízení, tedy ani pro závěr, zda je nebo není nárok žalobkyně vůči žalovanému 2) promlčen v důsledku uplynutí subjektivní promlčecí doby ve smyslu ustanovení § 106 odst. 1 obč. zák.

Nejvyšší soud České republiky ze všech těchto důvodů rozsudek odvolacího soudu ve výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o platební povinnosti žalovaného 2), a v závislých výrocích o náhradě nákladů ve vztahu mezi žalobkyní a žalovaným 2) [§ 242 odst. 2 písm. b) o.s.ř.] zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že stejnými vadami, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, trpí i rozsudek soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek ve výroku o platební povinnosti žalovaného 2) a o jeho povinnosti k náhradě nákladů řízení zrušen a věc byla v tomto rozsahu vrácena Obvodnímu soudu pro Prahu 9 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)